

Oponentský posudok habilitačnej práce Mgr. art. Andrása Cséfalvaya, Art.D. VŠVU v Bratislave

András habilituje nie svojim celoživotným dielom, takpovediac „za zásluhy“, ale súborom prác, z ktorých tie úvodné začali byť vystavované, diskutované a oceňované ešte v čase, kedy túto školu študoval. Ak je nástup medzi vystavujúcich, publikujúcich a recenzovaných autorov tak raný, poskytuje to Andrásovi možnosť preverovať a veľmi skoro aj prekračovať vlastné východiská.

Ako súčasť spisu András síce odovzdal položkový životopis, ktorý má 13 riadkov – z nich prvý je meno, posledný adresa a medzi nimi sú najmä školy – ale to iba preto, že podstatne rozsiahlejší zoznam diel spracoval ako samostatný, podobne enumeráciu výstav domácich aj zahraničných, respektíve sled ohlasov. Tu treba iba konštatovať, že kvantitatívne kritériá na udelenie tejto vedecko-akademickej hodnosti spĺňa už dávno. Omnoho zaujivejšia sa mi zdá jeho koncepcia vyučovania, ktorá je napísaná aj ako krátka úvaha o mieste umenia aj vzdelávania v oblasti umenia medzi inými disciplínami.

To bolo blízke Andrásovi už v jeho doktorskej práci, ktorú som mala možnosť spoluškoliť. Už tam formuloval otázky, čím sa môže a má súčasné umenie stávať, ak chce prekračovať púhu zábavu a na druhej strane sa nemôže ani nemá premeniť na filozofiu či vedu, ale stávať sa práve umením (možno aj vo vzťahoch k uvedeným oblastiam poznávania a prežívania sveta a diferenciáciami od nich). A formuloval vtedy svoje úvahy tak zo skúsenosti človeka pracujúceho s obrazmi aj objektami, ale aj zo zážitkov poslucháča matematiky, prípadne autora, ktorý sa v rámci súčasných audiovizuálnych umení zaujíma aj o tvorbu zvuku, ruchov a hudby – napokon tieto tri posledne menované sa stali aj východiskami jeho pedagogického pôsobenia na Katedre intermédií.

V Andrásovej súčasnej koncepcii vyučovania sa ešte výraznejšie ukazuje orientácia na budúcnosť a ochota premýšľať, formulovať aj obrazovo a zvukovo modelovať vzťahy medzi umeleckými, vedeckými a filozofickými otázkami a diskusiami. Rovnako intenzívne sa v Andrásových dielach, textoch aj v učebnom programe vynára aj ochota poskytovať slová, pomenovania a hlas (či rozprávanie a príbeh) aj tým ľudským – a ako András sám uvádza – aj mimo-

ľudským tvorom, ktorým sa z rôznych dôvodov slov nedostáva, trvajú ako bezmenné, bezhlasé, marginalizované, či inak opomenuté – porazené a ponížené. Je pritom pozoruhodné, že akákoľvek spoločenská, politická ani sociálna dimenzia podľa tejto jeho predbežnej koncepcie nestačí na utvorenie umenia sama o sebe – podobne ako žiadna technológia ani ekonómia – a teda žiadna z nich ani nedominuje jeho provizórnemu modelu umenia a vyučovania na umeleckej škole.

Ak sa v tejto habilitácii vynára nejaký model uvažovania o umení aj o utváraní umenia zatiaľ iba v horizontoch, je to podľa mňa vzťahový, dialogický či polylogický model nie trvalej vyváženosti ani harmónie ako stavu, ale procesu neustálej dis/harmonizácie, zladžovania mimo-autorských, pred-autorských aj autorských stratégií a postupov tvorby. Tie by ma zaujímali predovšetkým, ale zatiaľ je v habilitácii reč hlavne o paradigmách: vedeckých, filozofických, (prípadne náboženských či mýtických) a umeleckých... Nie som si istá, že súčasné výzvy a premeny umenia a ostatných disciplín sú opísateľné práve paradigmami... Ale predstava spoločného ateliéru, kde nezanikajú autorské ani mimo-autorské postupy práce, osobné ani zdieľané autorstvá – sa mi pre autora aj túto školu javí ako mimoriadne inšpirujúca a potrebná.

Z povahy predloženého habilitačného spisu aj zo všetkých uvedených dôvodov odporúčam komisii prácu Mgr. art. Andrása Cséfalvaya, Art.D. na udelenie vedecko-akademickej hodnosti docent v odbore výtvarné umenie na VŠVU v Bratislave.

Bratislava, november 2019

Prof. Ing. arch. Monika Mitášová, Ph.D.